

ДЕРЖАВНА

СІМЕЙНА ТА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА:

законодавство, методи та практики

ISSN 2786-6238

DOI 10.58340/2786-6238-2023-1-2(5-6)

Загальнодержавне науково-практичне видання

Засновник: Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

Видається чотири рази на рік

1–2 (5–6)

2023

Рік заснування: 2021

Ідентифікатор медіа:

R30-01415

Видавець:

Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

Головний редактор:

Ф. К. Іллюк

Адреса редакції:

01001, Україна, м. Київ,
вул. Пирогова, 9

e-mail: mail@dismp.gov.ua

тел.: (050) 280-98-88

© Редакція журналу «Державна сімейна та молодіжна політика: законодавство, методи та практики»

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова

МОТИВАЦІЯ ТА ІНШІ ЧИННИКИ АКТИВІЗАЦІЇ УЧАСТІ НАСЕЛЕННЯ У ВОЛОНТЕРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 316.378

DOI 10.58340/2786-6238-2023-1-2(5-6)-7

Надія КОМАРОВА,

завідувачка відділу наукового забезпечення соціального становища молоді НДЦ «Інститут сімейної та молодіжної політики імені О.Яременка» НН інституту права та політології
УДУ імені Михайла Драгоманова, кандидатка економічних наук

У даній статті авторка розглядає поняття «мотивація», «добровільна діяльність», виокремлює групи мотивуючих факторів, пропонує форми активізації добровільної/волонтерської діяльності, такі, як імпульси, ресурси, умови, мобілізація, вивчає перспективи подальшого розвитку та залучення соціальних ресурсів волонтерства до вирішення проблем сучасного українського суспільства.

Мета статті – дослідження існуючих шляхів активізації участі населення у волонтерській/добровільній діяльності. В процесі роботи використовувалися наступні методи дослідження – статистичний, соціологічний, системний та інші. Як підсумок розроблено пропозиції щодо активізації участі населення у волонтерській / добровільній діяльності із залученням державних, недержавних органів та бізнесу.

Ключові слова: волонтер, мотивація, результативність волонтерська діяльність, активізація волонтерської діяльності населення.

Актуальність теми полягає в тому, що в умовах російсько-української війни серед населення країни значно актуалізувався волонтерський рух, спрямований, у першу чергу, на допомогу ВСУ та людям, які потерпають від військових дій. Історія волонтерства в Україні вже підтверджувала факт, що після спалаху волонтерської активності в 2014–2015 роках наступало різке її скорочення, волонтерство не перейшло в інші форми громадської активності. Зараз, через 1,8 року війни, прослідковується схожа тенденція. Водночас різке погіршення

соціально-демографічної ситуації, загострення проблем на ринку праці, низька якість робочої сили свідчать про необхідність змінювати підходи до підготовки та використання професійних працівників. У той же час досвід розвинутих країн світу показує, що добровільна безоплатна діяльність, її ефективність можуть позитивно позначитися на вітчизняному ринку праці. А прямий зв'язок між масштабами волонтерства й станом громадського суспільства потребує вивчення механізмів рекрутування та підтримки мотивації волонтерської діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження й отриманих результатів. У «Рекомендаціях щодо підтримки волонтерства», затверджених Генеральною асамблеєю ООН, термін «волонтерство» належить до «широкого спектру видів діяльності, включаючи традиційні форми взаємодопомоги та самодопомоги, офіційне надання послуг та інші форми громадянської участі, що здійснюються добровільно для загального громадського блага, і де грошова винагорода не є головним мотивуючим фактором». Згідно із Законом України «Про волонтерську діяльність» «волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги». Волонтерство – це глобальний процес об'єднання людей, які прагнуть зробити внесок на благо своєї громади та світової спільноти». Волонтери – це особи, які добровільно і безоплатно беруть участь у суспільно-політичній діяльності для вирішення соціально значущих проблем. Волонтерами можуть бути люди будь-якого віку та професії з різних сфер і прошарків суспільства, які віддають частину своїх сил, часу, знань на благо інших людей і суспільства в цілому.

Волонтерський рух в Україні має власну історію започаткування та розвитку. Спалах волонтерської активності, що охопив усю Україну, відбувся наприкінці 2013 р. і з особливою силою розгорнувся в 2014, а потім у 2022 роках у зв'язку з воєнними діями спочатку на Донбасі, а потім і на інших територіях країни. На сьогодні під поняттям «волонтерська діяльність» в Україні розуміють, насамперед, добровільну діяльність громадян, громадських об'єднань, прямо чи опосередковано пов'язану з допомогою постраждалим від російсько-української війни.

Аналіз наукових досліджень з проблеми волонтерства дозволяє зробити висновок про те, що питання мотивації людини до волонтерства досі залишається недостатньо вивченим. Проте саме від його розуміння багато в чому залежить успішність та результативність цієї благочинної діяльності. Врахування мотивів, потреб людини необхідно для грамотно організованого відбору, навчання, супроводу, утримання в організації та визнання волонтера.

Окремі аспекти діяльності волонтерів розкриті в працях таких вітчизняних науковців, як Н. Заверико, І. Зверева, Г. Лактіонова, Ю. Поліщук та С. Харченко, в яких обґрунтовано роль волонтерства як складової соціально-педагогічної роботи з молоддю. А в дослідженнях О. Безпалько, Р. Вайноли, А. Капської, В. Петровича розкрито технології залучення та підготовки молоді до волонтерської діяльності. Вітчизняні науковці З. Бондаренко, О. Карпенко, Л. Міщик, В. Поліщук розглядають волонтерство як фактор професійного становлення майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників.

Процес реалізації мотивації в громадську участь вивчали британські вчені [1], які пропонують наступну формулу соціальної участі: соціальна діяльність це сума індивідуальної мотивації, імпульсу до участі, ресурсів індивіда та існуючих умов участі.

За даними цього ж дослідження продовження участі волонтера в добровільній діяльності є наслідком позитивних результатів конкретної волонтерської роботи, яка також була добре забезпечена ресурсами. Зупинення волонтерства настає, якщо досвід конкретної волонтерської діяльності мав негативний результат, були відсутні необхідні ресурси, або виникли життєві обставини, які не дозволяють виконувати конкретну волонтерську дію.

Варто зазначити, що волонтерська діяльність під час повномасштабної війни в Україні набула різноманітних форм і по-різному сприяла національному опору російським окупантам. Основними мотивами залучення до волонтерської діяльності під час війни є патріотизм, співчуття (альтруїзм) та почуття власної гідності. Почуття патріотизму спонукає людей допомагати своїй країні та співгромадянам, що є похідним від сильної національної ідентичності, яка перебуває під загрозою через ворожі дії.

Мотиви. Аналіз наукових праць щодо мотивації участі населення засвідчив існування декількох груп мотивів до участі у волонтерській роботі:

¹ Pathways through participation: What creates and sustains active citizenship? <http://pathwaysthroughparticipation.org.uk/>

– **деприваційний мотив**, що включає *абсолютну депривацію* – погіршення рівня життя, матеріального становища, здоров'я, кримінальної обстановки; і *відносну депривацію* – порівняння свого сьогодення з минулим, станом референтних осіб тощо;

– **ціннісний або ідейний мотив** – прихильність особи цілям і цінностям організації;

– **мотив солідарності** – потреба бути причетним до спільноти собі подібних. Більше того, кризові умови змушують людину прагнути до групового захисту, солідарності, пошуку стабільності, що приводить їх до груп взаємодопомоги та волонтерства;

– **матеріальний мотив** – можливість отримання фінансових, матеріальних або інших благ/пільг;

– **мотив самореалізації** – можливість досягнути певних результатів, яких не вдалося добитися в інших видах діяльності.

Вивчення мотивів участі дозволяє визначити групи потенціальних волонтерів. У сучасній ситуації до деприваційних груп населення можна віднести тимчасово переселених осіб, безробітних, людей, які проживають на тимчасово окупованих територіях, інших українців, які постраждали від агресії росії. Внаслідок російсько-української війни велика кількість жертв, потерпілих та біженців серед українців потребувала невідкладної допомоги.

Волонтерська робота стала для українців одним зі способів проявити свою підтримку та відданість Україні та її народу під час війни. Водночас ця діяльність сьогодні є вже не лише засобом виявити громадянську позицію, як це відбувається зазвичай у мирний час, а й способом зробити свій внесок у захист та відстоювання незалежності держави, або смертельна небезпека окупації та подальшого поневолення спонукала людей діяти негайно [2].

Поштовх (імпульс) до участі в добровільній діяльності – основні тригери (спускові механізми), якими можуть бути:

1) емоції:

- гнів на певні дії, бездіяльність, рішення;
- загрози.

2) досвід

- бажання щось покращити на ґрунті власного досвіду.

3) зовнішні впливи:

- стихійні лиха;
- інформація, що спонукає до дії;

² Олександр Резнік. <https://dif.org.ua/article/oleksandr-reznik-zaluchenist-ukraintsiv-do-volonterskoi-diyalnosti-pid-chas-povnomasshtabnoi-viyni>

- прохання про допомогу.
- 4) події в житті:
 - вихід на пенсію;
 - хвороба;
 - переїзд;
 - поява дітей.

Початок воєнних дій 24.02.2022 р. став головним імпульсом для активізації волонтерської та добровільної діяльності. За минулий час понад 9 млн українців стали переселенцями, сотні тисяч отримали поранення та контузії, втратили рідних та близьких, власне житло тощо. Все це стало тим поштовхом, який ще більше активізував людей. Хоча значна кількість населення України не здійснює жодних соціально корисних дій.

Ресурси – це здатність індивіда зробити те, що диктує мотивація.

До ресурсів відносять наявність у людей наступного:

- вільного часу;
- певних матеріальних ресурсів;
- навичок;
- впевненості в собі;
- відповідного стану здоров'я тощо.

Вивчення матеріалів організацій і установ, які подали заявки на участь у конкурсі «Кращі практики молодіжної роботи», показує, які ресурси проекти отримують від партнерів [3]:

Джерела **фінансування молодіжних практик** є такими – місцевий бюджет, у тому числі фінансування місцевих програм та комунальних закладів; спонсорські внески; власні внески організаторів проекту; кошти та ресурси громадських організацій, які не є ініціаторами проекту; грантові кошти; ресурси державного бюджету.

Матеріально-технічне забезпечення реалізації практик переважно включає забезпечення приміщенням, технічним обладнанням, комп'ютерною технікою, апаратурою тощо.

Інформаційна підтримка молодіжних практик включає сайти, телебачення, радіоканали, соціальні мережі, місцеві ЗМІ, інтернет тощо.

Умови – існуючі можливості зробити певні дії, що дозволяють реалізувати власну мотивацію. У забезпеченні умов громадянської діяльності велике

³ Матеріали Програми «Молодіжний працівник», що реалізується Міністерством молоді та спорту України, Державним інститутом сімейної та молодіжної політики за сприяння Програми розвитку ООН в Україні.

значення мають установи, організації, групи громадян, заходи, що створюють можливість участі [4].

Деякі вчені називають «умови» «інституціональними умовами громадянської участі». До них вони відносять:

- розвиток інфраструктури громадянської освіти, підвищення рівня цивільно-правової культури;
- підвищення готовності влади сприймати вплив громадськості, створення норм, правил і механізмів взаємодії з ІГС;
- розвиток форм і принципів взаємодії бізнесу з ІГС.

Матеріали низки досліджень свідчать, що до громадських організацій люди нерідко приходять через друзів, родичів і знайомих. Ось як розподілилися відповіді на запитання «хто залучив вас до волонтерської діяльності?» [5]:

- це моя особиста ініціатива – 43%
- друзі/знайомі чи родичі – 27%
- інформація в соціальних мережах – 7%
- колеги по роботі – 6%
- навчальний заклад/вчитель – 4%
- представники громадської організації – 2%
- місцева влада – 1%
- важко відповісти – 31%.

Підвищення активності громадян можливе шляхом впливу на:

- індивідуальну мотивацію участі;
- поширення ситуацій, що створюють поштовхи для реалізації індивідуальної мотивації;
- підвищення ресурсів потенційних активістів;
- створення інституціональних умов громадянської участі;
- зміну підходів до громадянської участі.

Мобілізація

Якщо залишити людей сам на сам із собою, вони навряд чи стануть активними громадянами. Але коли їх попросять взяти участь у якійсь акції (особливо близькі їм люди), вони робитимуть це з більшою ймовірністю. Так, аналітики партійних кампаній знову доходять до визнання важливості зустрічей із виборцями (на окрузі). Прохання до тих, хто голосує, про підтримку приносять електоральні дивіденди.

⁴Ira Harkavy, Director, Center for Community Partnerships at the University of Pennsylvania

⁵Матеріали Центра Розумкова. URL: <http://rasumkov.org.ua/>

Той самий принцип діє й у сфері соціальних дій. Звернення до моралі та моральності навряд чи будуть успішними. Кращий результат матиме запрошення до участі в конкретній діяльності – «не попросиш – не отримаєш». Деякі автори акцентують увагу на важливості лексики: слід було б частіше використовувати такі терміни, як підтримка та заохочення, а не керівництво, лідерство або мобілізація.

Науковці схильні вважати, що мотивацію змінювати надто важко – **простіше піддаються змінам умови та ресурси** [6].

Волонтерство в міжнародному аспекті

Характеру всесвітнього руху волонтерство набуло не так давно – в 1990-х роках. Його підґрунтя – в основі громадянського суспільства та розвитку здорових спільнот на місцях, що забезпечує безпеку, правопорядок та можливість для кожної людини реалізувати себе.

За даними Бюро трудової статистики міністерства праці США 2003 р., близько 27,6 % цивільного населення (старшого 16-ти років) виконували якусь роботу на громадських засадах. Організації, які використовують працю волонтерів (перелік у порядку зменшення ступеня використання), – це релігійні, освітні, молодіжні, комунальні, медичні, політичні, професійні, міжнародні, спортивні, культурні, охоронні (природоохоронні, з охорони тварин, охорони правопорядку). Для виконання робіт, пов'язаних із **державною службою**, 36 % державних агентств використовують добровольців.

Президент США в 2002 р. навіть звернувся до американців із проханням присвятити хоча б два роки життя служінню іншим і створив Корпус свободи для підтримки, координації й належної оцінки роботи на громадських засадах. З його ж ініціативи в січні 2003 р. була створена Президентська рада із громадської служби та громадської участі. А ще раніше, за часів попередніх господарів Білого дому, була організована мережа центрів добровільної допомоги й розпочато низку програм, багато в чому заснованих на праці волонтерів.

Поруч з урядовою підтримкою волонтерського руху до справи був залучений і бізнес – значна кількість корпорацій заснували програми комунальної служби й стимулюють своїх працівників до участі в них. А корисність роботи на громадських засадах активно рекламується. Більше 50% начальників відділів кадрів в урядових агенціях, де використовується праця волонтерів, в якості позитивних результатів відзначають можливості виконувати більший обсяг роботи за наявних ресурсів; скорочення витрат; підвищення професійних навичок волонтерів і накопичення досвіду; покращення стосунків між членами

⁶ Короткий огляд досвіду США щодо волонтерства <http://www.psych.kiev.ua/>

громади. Й хоча досліджень роботи волонтерів небагато, всі без винятку чиновники, які використовують їхню роботу, відзначають, що програми волонтерства виправдовують себе. Водночас такі програми (за участі волонтерів), природно, потребують витрат, але, як правило, економія на заробітній платі професіоналів достатня, щоб фінансувати такі програми.

Одним із критеріїв оцінки урядових програм за участі добровольців є те, наскільки залучення волонтерів сприяє ствердженню довіри суспільства до влади, впевненості в правильності її дій. У ряді країн (наприклад, Німеччині, Італії) запроваджено соціальне страхування волонтерів через громадські організації, де вони працюють; роботодавець може надавати своїм працівникам відпустку на строк волонтерства, а держава компенсує наймачу заробітну плату цих працівників за час волонтерства в обсязі до 6 днів на рік.

Практика багатьох країн підтверджує, що діяльність добровольців приносить громадський прибуток, забезпечуючи внесок у ВВП від 4 до 8%. Беручи до уваги дефіцит працездатного населення за нинішньої ситуації в Україні, демографічну кризу, той факт, що значна кількість працездатного населення покинула країну як вимушені переселенці, наштовхує на пропозиції щодо збільшення використання волонтерської праці.

У багатьох демократичних державах добровільна діяльність сьогодні офіційно визнана як необхідну умову сталого розвитку суспільства, поглиблення демократії та є невід'ємною частиною життя і діяльності цих країн. Зазначимо й те, що законодавство зарубіжних країн різною мірою визначає та регламентує волонтерську діяльність. У ряді країн з розвинутою соціальною структурою та економікою існують федеральні волонтерські програми та спеціальне законодавство з цих питань.

У Сполучених Штатах Америки переважна більшість волонтерів становлять жінки (близько 60%), які присвячують цьому виду діяльності в середньому 3,4 години на тиждень, щодо чоловіків, то вони займаються волонтерством 3,6 годин на тиждень. Жителі Канади присвячують у середньому 191 годину на рік для роботи волонтерами. Сумарно цей час еквівалентний 578-ми тисячам робочих місць із повною зайнятістю. Щодо Франції, то 19% дорослого населення хоча б раз у житті брали участь у волонтерських акціях. З них 60% регулярно беруть участь у добровільній роботі, віддаючи їй понад 20 годин на місяць.

Якщо продовжувати цей ряд далі, то кожен третій мешканець Німеччини, а це цілих 22 мільйони людей, є волонтером, присвячуючи роботі в добровільних асоціаціях, проєктах та групах взаємодопомоги понад 15 годин на місяць. У

Південній Кореї в 2001 році майже чотири мільйони людей присвятили волонтерству понад 451 мільйон годин робочого часу. Економічна вартість праці волонтерів перевищує 2 млрд доларів на рік. Ще 26% жителів Японії мають досвід волонтерства, з них 48% упевнені, що волонтерська праця дуже корисна для особистісного зростання й суспільства в цілому. Близько 33% населення Ірландії є волонтерами, 72% з них вважають, що волонтери роблять щось таке, чого ніколи не зроблять оплачувані працівники.

Наприкінці ХХ ст. американський університет імені Дж. Хопкінса провів дослідження у 22-х країнах, яке показало, що сумарна кількість часу праці волонтерів еквівалентна зайнятості 10,5 млн осіб, які працюють повний робочий день. Число волонтерів лише у 36-ти країнах світу, за підрахунками того ж таки університету, – понад 131,557 млн осіб. А уряди понад 80-ти країн активно сприяють розвитку національних волонтерських рухів. У цих країнах створено інфраструктуру для підтримки волонтерства: спеціалізовані організації – Добровольчі центри. Ці організації забезпечують розвиток волонтерства на системному рівні.

Волонтерство в документах ООН

Свого часу ООН було розроблено рекомендації для деяких напрямів діяльності із сприяння волонтерству на контекстному, організаційному та індивідуальному рівнях [7]. Що рекомендовано для **сприяння волонтерському руху на контекстному рівні**:

1. Підтримати загальне розуміння значення волонтерства і його цінності шляхом послідовного збору окремих даних про молодіжне волонтерство для інформування та практичного застосування цих даних, маючи на меті їх поширення, обмін знаннями й навчання.

2. Сприяти проведенню змістовних консультацій із зацікавленими сторонами для посилення участі держави на міжгалузевому рівні та реалізації зобов'язань уряду щодо сприяння молодіжному волонтерству.

3. Проводити цільові інформаційно-просвітницькі кампанії для української молоді з метою її інформування про різні аспекти волонтерського руху та активну систематичну волонтерську діяльність, тобто, іншими словами, необхідне проведення неформальної освіти та розвиток навичок і формування активної громадянської позиції на всіх рівнях, що зміцнить суспільну єдність в країні.

⁷ Становище молоді в Україні. Київ 2019 Аналітичний звіт, складений Робочою групою ООН у справах молоді. URL: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2020-06/THE%20STATE%20OF%20YOUTH%20IN%20UKRAINE%202019%20%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf>

Рекомендації щодо сприяння волонтерському руху на місцевому рівні:

1. Підтримувати тіснішу співпрацю між організаціями громадянського суспільства, університетами й молодіжними центрами з метою створення більших можливостей для розвитку молодіжного волонтерського руху та сприяти усвідомленню різноманітності цієї діяльності.

2. Заохочувати місцеву владу та громадянське суспільство створювати більше можливостей для молодих волонтерів на регіональному і місцевому рівнях з метою надання підтримки процесам децентралізації та сприянню участі в них місцевих громад, а також для розвитку активної громадянської позиції волонтерів у майбутньому. Слід організувати волонтерські обміни всередині країни для сприяння суспільній єдності.

3. Розвивати можливості українських організацій для урізноманітнення їхніх підходів до залучення молоді, сприяння її діяльності та управління молодими волонтерами, а також знайомити молодих людей із найкращими міжнародним практиками.

Рекомендації щодо сприяння волонтерському руху на організаційному рівні:

1. Здійснювати заходи з розвитку потенціалу молоді та підвищення рівня її поінформованості з метою посилення мотивації та здатності до волонтерської діяльності.

2. Рекомендується створити можливості для молоді з метою залучення її до регулярної участі у волонтерській роботі на рівні своїх громад.

3. Розширити можливості молодих волонтерів-активістів та представників молодіжних волонтерських рухів для подальшого сприяння формуванню культури волонтерства серед своїх однолітків.

За рекомендаціями авторів дослідження «Громадяни в центрі: новий підхід до громадянського участі» [8] для активізації громадянського суспільства необхідне наступне:

- **змінити фокус.** Замість питання про те, як підвищувати громадську участь, розглядати оптимальні способи, як створювати для людей можливості, щоб вони могли визначати й вирішувати проблеми самостійно;

- **починати з молодих.** Не очікувати до закінчення школи, а починати розвивати основні навички, які дозволятимуть молодим людям ефективно

⁸ Citizens at the Center: A New Approach to Civic Engagement, The Case Foundation, 2006. URL: <http://www.casefoundation.org/sites/casefoundation.org/files/citizens-at-the-center.pdf>

вирішувати проблеми. Потрібно говорити зі школярами та дитячими організаціями;

- **залучати всі інститути громади.** Залучати до участі релігійні організації, школи, бізнес й органи влади при організації громадських консультацій та розробці рішень для всіх громадян;

- **використовувати технології для створення громадських майданчиків нового типу.** Користуватися технологічними перевагами для підтримки й розвитку діалогу, в якому громадяни перебувають у Центрі, дорадчих процедур, акцій з найрізноманітніших питань;

- **досліджувати й створювати нові механізми.** Виходити з того, що традиційних, форм, таких, як зібрання в мерії, не достатньо для того, щоб різні категорії людей були по-справжньому залучені й ділилися своїм баченням. Шукати місця, де люди вже вступають у взаємодію (асоціації сусідів, школи, за місцем роботи) й розглядати інші підходи, структури та майданчики;

- **систематично досліджувати кращі практики (що працює й чому).** Значна частина досліджень уже проводилися на теми волонтерства, участі в голосуваннях, громадських послуг, участі в політичному житті, але необхідно проводити оцінку мотивуючих чинників, які визначають таку поведінку й перепони, які заважають, і того, які підходи ефективно вирішують проблеми громад;

- **заохочувати фінансування таких підходів.** Багато донорів не поспішають підтримувати довгострокові, локальні зусилля, воліючи фінансувати широкомасштабні ініціативи із більш безпосереднім дивідендом. Щоб залучати більше фінансування потрібно демонструвати конкретні результати локальних консультацій та дій;

- **допомагати громадам переходити від консультацій до дій.** Консультації повинні служити засобом, аби в кінцевому підсумку громада перейшла до колективної дії, побачила результати й відчула ефект від своїх зусиль.

Не менш важливим, ніж мотиви волонтерської діяльності, є визначення **демотивуючих факторів** щодо участі населення у волонтерській діяльності. Так, за результатами дослідження, проведеного Інститутом соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, основними причинами неучасті у волонтерській діяльності громадян країни є такі (відповідно до розподілу відповідей на запитання: «Якщо ви не берете участі у волонтерській діяльності, то чому?»):

- відсутність/обмеженість власних можливостей надати допомогу – 37,0% опитаних;

- незнання, як саме, яким чином допомогти – 9,8%;

- не бачать у цьому сенсу – 11,6%;
- впевненість у тому, що це повинна робити держава – 30,7%;
- не змогли визначитися з відповіддю – 8,4% [9].

У Переглянутій європейській хартії про участь молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівнях йдеться про наступне [10]: розвиток системи навчання молоді з питань участі в житті суспільства, постійне інформування її, надання засобів комунікації, підтримку молодіжних проєктів та визнання готовності молодих людей присвятити себе службі суспільству та безоплатній праці.

Місцева та регіональна влада, усвідомлюючи, що в житті молодих людей основну роль відіграють школи, повинна виділити в школах приміщення та надати відповідну підтримку для організації навчання з питань участі молоді в житті суспільства, ознайомлення з правами людини та підтримувати участь молоді в громадських об'єднаннях і житті місцевих громад за допомогою: організації навчання викладачів та фахівців з роботи з молоддю з практичних питань її участі в громадському житті; розвитку всіх форм участі учнів в житті школи; впровадження в школах програм із вивчення основ громадянського суспільства; організації навчання груп з наставниками шляхом надання приміщень та коштів, а також підтримки обміну позитивним досвідом.

Висновки та рекомендації

Результати дослідження дають підстави надати певні рекомендації як учасникам громадянського суспільства, так і всім зацікавленим у його розвитку та зміцненні.

Інститутам громадянського суспільства

1. Інформувати й надавати громадянам знання та навички щодо: їх ролі й можливостей у розбудові країни, які надаються демократичним суспільством; інструментів як особистого впливу, так і в складі інститутів громадянського суспільства на діяльність органів влади; можливостей суспільної участі, соціального капіталу та їх ефективного використання; інструментів та успішних практик суспільної діяльності.

⁹Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/3236-17>

¹⁰Пересмотренная европейская хартия об участии молодежи в общественной жизни на местном и региональном уровне. Конгресс местных и региональных властей Европы, Совет Европы. Congress of Local and Regional Authorities of Europe Council of Europe F – 67075 Strasbourg Cedex.

2. Підвищити легітимність інститутів громадянського суспільства через: удосконалення нормативно-правової бази, що регулює діяльність організацій громадянського суспільства та сферу громадянської активності; навчання громадських активістів і лідерів ІГС методам роботи з громадянами, їх мобілізації, організації й самоорганізації; системне залучення ЗМІ та інтернет-ресурсів до висвітлення суспільної активності громадян і діяльності ІГС; поширення історій успіхів, успішних практик суспільної діяльності громадян та ІГС; залучення різних закладів (бібліотек, клубів, шкіл, дозвіл-левих центрів тощо) в якості майданчиків, де небайдужі громадяни можуть дізнатися про можливість долучитися до суспільної активності; залучення соціально відповідального бізнесу до підтримки суспільної участі громадян та діяльності ІГС, а також стимулювання кампаній до розвитку громадянського суспільства.

Фахівцям соціальної сфери

1. Розробити й запровадити в програми підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування курси з основ функціонування демократичних інститутів і місцевої демократії; питань розвитку громадянського суспільства та його інституцій; важливості і шляхів взаємодії органів влади з громадськістю й ІГС у процесі формування та реалізації державної, регіональної і місцевої політики.

2. Розробити для запровадження навчальні курси з питань розвитку громадянського суспільства та роботи ІГС у загальноосвітніх й вищих навчальних закладах з обов'язковою практикою в організаціях громадянського суспільства.

3. Розробити та впроваджувати легкі для розуміння інформаційні кампанії з підвищення правової освіти громадян, популяризації серед населення ролі та важливості суспільної участі громадян і діяльності інститутів громадянського суспільства.

Органам влади

1. Створити прозорий механізм фінансування громадських ініціатив на конкурсній основі на національному, регіональному та місцевому рівнях.

2. Спростити для ІГС умови участі в державних закупівлях та розширити можливості надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів.

3. Ввести до штату місцевих органів виконавчої влади посади фахівців, до функцій яких входить активізація роботи з громадянами та ІГС .

Список використаних джерел

1. Рекомендації ООН щодо підтримки волонтерства. URL: <http://www.unv.org/swvr/volunteers-count-their-work-deserves-be-counted>
2. Про волонтерську діяльність: Закон України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
3. Олександр Резнік. URL: <http://dif.org.ua/article/oleksandr-reznik-zaluchenist-ukraintsiv-do-volonterskoi-diyalnosti-pid-chas-povnomasshtabnoi-viyni>
4. Матеріали Програми «Молодіжний працівник», що реалізується Міністерством молоді та спорту України, Державним інститутом сімейної та молодіжної політики за сприяння Програми розвитку ООН в Україні.
5. Ira Harkavy, Director, Center for Community Partnerships at the University of Pennsylvania.
6. Матеріали Центру Розумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/>
7. Становище молоді в Україні. Київ. 2019. Аналітичний звіт, складений Робочою групою ООН у справах молоді. URL: <http://ukraine.un.org/sites/default/files/2020-06/THE%20STATE%20OF%20YOUTH%20IN%20UKRAINE%202019%20%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf>
8. Citizens at the Center: A New Approach to Civic Engagement, The Case Foundation, 2006.
9. Короткий огляд досвіду США щодо волонтерства. URL: <http://www.psyh.kiev.ua/>
10. Пересмотренная европейская хартия об участии молодежи в общественной жизни на местном и региональном уровне. Конгресс местных и региональных властей Европы, Совет Европы. Congress of Local and Regional Authorities of Europe Council of Europe F – 67075 Strasbourg Cedex.

References

1. Rekomendatsii OON shchodo pidtrymky volonterstva <https://www.unv.org/swvr/volunteers-count-their-work-deserves-be-counted>
2. URL: <http://pathwaysthroughparticipation.org.uk/>
3. Oleksandr Reznik. URL: <http://dif.org.ua/article/oleksandr-reznik-zaluchenist-ukraintsiv-do-volonterskoi-diyalnosti-pid-chas-povnomasshtabnoi-viyni>
4. Materialy Prohramy «Molodizhnyi pratsivnyk», shcho realizuietsia Ministerstvom molodi ta sportu Ukrainy, Derzhavnym instytutom simeinoi ta molodizhnoi polityky za spriannia Prohramy rozvytku OON v Ukraini.
5. Ira Harkavy, Director, Center for Community Partnerships at the University of Pennsylvania.
6. Materialy Tsentru Rozumkova. URL: <http://razumkov.org.ua/>

7. Stanovyshche molodi v Ukraini. Kyiv 2019 Analitychnyi zvit, skladenyi Robochoiu hrupoiu OON u spravakh molodi. URL: <http://ukraine.un.org/sites/default/files/2020-06/THE%20STATE%20OF%20YOUTH%20IN%20UKRAINE%202019%20%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf>

8. Citizens at the Center: A New Approach to Civic Engagement, The Case Foundation, 2006.

9. A brief overview of the US experience with volunteerism. URL: <http://www.psyh.kiev.ua/>

10. Revised European Charter on the Participation of Young People in Public Life at Local and Regional Level. Congress of Local and Regional Authorities of Europe, Council of Europe. Congress of Local and Regional Authorities of Europe Council of Europe F – 67075 Strasbourg Cedex.

Nadiya KOMAROVA. Motivation and other officials for activating the participation of the population in volunteer activities.

In the article, the author examines the concepts of “motivation”, “volunteer activity”, which reinforces groups of motivating factors, propounds forms of activation of voluntary/volunteer activity, such as impulses, resources, minds, mobs lizatsiya, highlighting the prospects for further development and acquisition of social resources of volunteering before increasing problems of daily life Ukrainian marriage.

Key words: *volunteer, motivation, effectiveness of volunteer activities, activation of volunteer participation of the population.*